

Przesyłamy w załączeniu interpretację niektórych wyników ankiety poświęconej nowej polityce mieszkaniowej. Ankieta ta jest jedną z tych akcji podjętych przez Ośrodek, których celem jest sondaż opinii w sprawach dotyczących zadań polityki gospodarczej w 1958 r. sprecyzowanych w Uchwale XI Plenum KC PZPR.

Nakreślony we wspomnianej wyżej Uchwale kierunek nowej polityki mieszkaniowej ma prowadzić do pełnego wykorzystanie całej inicjatywy indywidualnej, zespołowej i terenowej. Chodzi tu o inicjatywę finansową, organizacyjną i produkcyjną szerokiego rzesz obywateli.

Zadaniem ankiety było stwierdzenie skali i społecznej rangi tej inicjatywy. Badanie opinii publicznej pozwala bowiem stwierdzić, czy i w jakiej mierze obywatele znają zasady nowej polityki mieszkaniowej oraz czy i w jakiej mierze są przekonani o jej skuteczności. Pozwala ono ponadto stwierdzić, czy istotnie oceny, na których opiera się nowa polityka mieszkaniowa stanowią źródło realnej siły społecznej oraz jakie środowiska ta siła reprezentuje.

Referowane tu badania dotyczą ogólnej postawy wobec nowej polityki mieszkaniowej oraz spraw związanych z indywidualnym finansowym udziałem obywateli w realizacji celów tej polityki. Ankieta dostarcza także pewien materiał dla

określenia charakteru potrzeb mieszkaniowych. Sprawy tej poświęcone będą następne opracowania uwzględniające wyniki dalszych ankiet poruszających problemy mieszkaniowe.

OŚRODEK BADAŃIA OPINII PUBLICZNEJ
przy "POLSKIM RADIO"

Interpretacja niektórych wyników ankiety poświęconej
nowej polityce mieszkaniowej.

I. CHARAKTER I ZAKRES ANKIETY

Ankieta Ośrodka Badania Opinii Publicznej przy Polskim Radio poświęcona nowej polityce mieszkaniowej stanowi pierwszą ankietę z cyklu zamierzonych badań poświęconych problematyce mieszkaniowej. Jej celem jest wstępny sondaż opinii publicznej. Ankieta realizowana za pośrednictwem dwunasto-pyteniowego kwestionariusza /kwestionariusz rozesłano w dniach 12-13.6.1958r.

Ze względu na zasadniczą odrębność problematyki budownictwa miejskiego i wiejskiego ankieta została przeprowadzona wyłącznie wśród ludności miast i miasteczek /różnej wielkości/ na próbie osób dobranych proporcjonalnie według następujących kategorii: rodzaju miejsc zamieszkania, wieku, płci, województwa.

Ostatecznie do obliczeń statystycznych zakwalifikowano 1778 ankiet. Pozwala to uzyskać reprezentatywność - oczywiście w zakresie wymienionych wyżej kategorii.

Próba i stan faktyczny przedstawiają się następująco:

	Próbka planowana	Próbka realizowana
	<u>P ł e 6</u>	
Mężczyźni	915	858
Kobiety	1.094	920
	<u>2.009</u>	<u>1.778</u>

Grupy wieku

18 - 24	378	
25 - 29	277	316
30 - 39	395	262
40 - 49	396	378
50 i ponad	563	353
		467
	2.009	brak danych
		2
		<u>1.778</u>

Kategoria miejscowości

miesto do 10 tys., osiedle	388	358
" 10 - 20 tys.	221	255
" 20 - 100 "	472	438
" ponad 100 "	928	717
	2.009	brak danych
		10
		<u>1.778</u>

Rozdział w skali wojewódzkiej

Województwo	Pl. nowony	Zrealizowany
Białostockie	43	39
Bydgoskie	102	104
Gdańskie	114	105
Katowickie	360	308
Kieleckie	65	59
Koszalińskie	46	39
Krakowskie	145	139
Lubelskie	57	44
m. Łódź	112	102
Łódzkie	71	60
Ólsztyńskie	43	38
Opolskie	50	44
Poznańskie	175	153
Rzeszowskie	48	43
Szczecińskie	66	62
m. Warszawa	182	138
Warszawskie	105	99
Wrocławskie	183	161
Zielonogórskie	42	41
	2.009	1.778

Po przeanalizowaniu otrzymanych kwestionariuszy stwierdzono następujący podział respondentów wg dalszych - doniosłych społecznie kategorii:

Grupa społeczno-zawodowa

	<u>Liczba osób</u>	<u>%</u>
robotnicy niewykwalifikowani	227	12,8
robotnicy wykwalifikowani	297	16,7
rzemieślnicy, drobni kupcy	143	8,0
pracownicy umysłowi	912	51,3
wolne zawody	161	9,0
inni	21	1,2
brak danych	17	1,0
	<u>1.778</u>	<u>100,0 %</u>

Redziej posiadanege wykształcenia

	<u>Liczba osób</u>	<u>%</u>
nie ukończone podstawowe	185	10,4
podstawowe	448	25,2
nie ukończone średnie	288	16,2
średnie	512	28,7 ✓
nie ukończone wyższe	113	6,3
wyższe	231	13,0 ✓
brak danych	1	0,2
	<u>1.778</u>	<u>100,0 %</u>

Wyniki badań Ośrodka nie są reprezentatywne w zakresie struktury zawodowej społeczeństwa, ponieważ w ogólnopolskich danych statystycznych, które stanowią podstawę badań, brak jest informacji na temat proporcji warstw społeczeństwa.

Spowodowało to pewne zniekształcenie polegające na tym, iż w zbadanej próbie znalazło się niewątpliwie proporcjonalnie więcej pracowników umysłowych niż w całym społeczeństwie.

II. WYNIKI BADANIA

1. Budzenie inicjatywy społecznej

Nowa polityka mieszkaniowa zakłada masowe wykorzystanie określonych możliwości prawnych i finansowych, stworzonych przez państwo. Rzecz jasna, warunkiem powszechnego zainteresowania się tymi możliwościami jest istnienie powszechnej i silnej potrzeby mieszkaniowej oraz właściwego poinformowania społeczeństwa o nowych sposobach jej zaspakajania.

Potrzebę mieszkaniową sygnalizowały odpowiedzi na pytanie:

"Jak ocenia Pan/i/ swoje warunki mieszkaniowe"

Otrzymałiśmy następujące rezultaty:

Ocena warunków mieszkaniowych	Dobre	Znośne	Złe	Nie do wytrzymania	
	20	40,7	27,8	11,5	=100,0%

Interpretując powyższe liczby i wszelkie dalsze dane odnoszące się do próbki, jako całości - należy pamiętać, że ze względu na ograniczoną reprezentatywność w odniesieniu do kategorii społeczno-zawodowej i kategorii wykształcenia /wynika to z załączonego odpisu próby/ wielkości te mają charakter jedynie orientacyjny. Stanowią one mogą podstawę przede wszystkim do porównania różnie występujących między poszczególnymi kategoriami respondentów. Pozwalają na snucie prawdopodobnych hipotez.

Otóż wskazane wyżej dane sugerują, iż potrzeba dobrego mieszkania jest silną i powszechną, a bardzo znaczny procent obywateli będzie interesować się działaniami społecznymi, związanymi z tą potrzebą.

Zainteresowania te powinny szczególnie dotyczyć nowych i realnie efektywnych poczynań w dziedzinie polityki mieszkaniowej, dotychczasowy bowiem stan rzeczy nie budzi wielkich nadziei w społeczeństwie. Świadczą o tym odpowiedzi na następujące pytanie:

"Jeżeli jest Pan/i/ w złej sytuacji mieszkaniowej, to czy widzi Pan/i/ możliwość uzyskania mieszkania?"

Uzyskano następujące wyniki:

Czy widzi możliwość uzyskania mieszkania	Tak	Nie	Brak odpowiedzi
	23,9	48,4	27,7 = 100,0%

Jaka jest znajomość zasad nowej polityki mieszkaniowej w naszym społeczeństwie, widziana w świetle wyników ankiety? Mówi o tym poniższa tablica, stanowiąca rezultat odpowiedzi na pytanie: "Czy orientuje się Pan/i/ na czym polega nowa polityka mieszkaniowa?"

Znajomość nowej polityki mieszkaniowej	Tak	Częściowo	Nie	Brak odpowiedzi
	37,9	37,3	24,7	0,1 = 100,0%

Niewątpliwie poinformowanie społeczeństwa o zasadach nowej polityki mieszkaniowej jest zdecydowanie niewystarczające.

Powstaje pytanie, gdzie informacja ta jest wyraźnie najslabsza. Mówi o tym analiza odpowiedzi na wyżej wymienione pytanie w związku z miejscem zamieszkania:

Kategoria miejscowości	Znajomość nowej polityki mieszkaniowej				
	Tak	Częściowo	Nie	Brak odpowiedzi	
miasto do 10 tys. miesz. osiedle	34,6	36,3	29,1	0	100,0%
miasto 10-20 tys. mieszkańców	31,8	47,0	21,2	0	100,0%
miasto 20-100 "	38,6	37,2	24,2	0	100,0%
miasto ponad 100 tys. mieszkańców	41,5	34,3	24,1	0,1	100,0%
brak danych /10 osób/	30,0	40,0	30,0	0	100,0%

Z tablicy wynika, że najmniej orientują się w zasadach nowej polityki mieszkaniowej respondenci pochodzący z miast małych do 10 tysięcy mieszkańców.

Następująca tablica zawiera ocenę warunków mieszkaniowych w poszczególnych typach miejscowości. Pozwala ona przypuszczać, że w miejscowościach mniejszych /do 10 tys. mieszkańców/ ludzie gorzej ocenią swoje warunki mieszkaniowe, niż w miejscowościach większych /ponad 10 tys. mieszkańców/.

Kategoria miejscowości	Ocena warunków mieszkaniowych				
	Dobre	Znośne	Złe	Nie do wytrzym.	
miasto do 10 tys. mieszkańców, osiedle	16,8	40,8	31,8	10,6	100,0%
miasto 10-20 tys. mieszkańców	21,2	45,5	26,3	7,0	100,0%
miasto 20-100 tys. mieszkańców	18,9	41,6	25,1	14,4	100,0%
miasto ponad 100 tys. mieszkańców	21,9	38,2	28,0	11,9	100,0%
brak danych /10 osób/	10,0	60,0	30,0	-	100,0%

A zatem można przypuszczać, iż gorsza orientacja w zakresie nowej polityki mieszkaniowej w małych miasteczkach nie może być przypisana lepszym warunkom mieszkaniowym, istniejącym na omawianym terenie.

Zainteresowania te powinny szczególnie dotyczyć nowych i realnie efektywnych poczynań w dziedzinie polityki mieszkaniowej, dotychczasowy bowiem stan rzeczy nie budzi wielkich nadziei w społeczeństwie. Świadczą o tym odpowiedzi na następujące pytanie:

"Jeżeli jest Pan/i/ w złej sytuacji mieszkaniowej, to czy widzi Pan/i/ możliwość uzyskania mieszkania?"

Uzyskano następujące wyniki:

Czy widzi możliwość uzyskania mieszkania	Tak	Nie	Brak odpowiedzi
	23,9	48,4	27,7 = 100,0%

Jaka jest znajomość zasad nowej polityki mieszkaniowej w naszym społeczeństwie, widziana w świetle wyników ankiety? Mówi o tym poniższa tablica, stanowiąca rezultat odpowiedzi na pytanie: "Czy orientuje się Pan/i/ na czym polega nowa polityka mieszkaniowa?"

Znajomość nowej polityki mieszkaniowej	Tak	Częściowo	Nie	Brak odpowiedzi
	37,9	37,3	24,7	0,1 = 100,0%

Niewątpliwie poinformowanie społeczeństwa o zasadach nowej polityki mieszkaniowej jest zdecydowanie niewystarczające.

Powstaje pytanie, gdzie informacja ta jest wyraźnie najsłabsza, Mówi o tym analiza odpowiedzi na wyżej wymienione pytanie w związku z miejscem zamieszkania:

Kategoria miejscowości	Znajomość nowej polityki mieszkaniowej				Brak odpowiedzi
	Tak	Częściowo	Nie		
miasto do 10 tys. miesz. osiedle	34,6	36,3	29,1	0	100,0%
miasto 10-20 tys. mieszkańców	31,8	47,0	21,2	0	100,0%
miasto 20-100 "	38,6	37,2	24,2	0	100,0%
miasto ponad 100 tys. mieszkańców	41,5	34,3	24,1	0,1	100,0%
brak danych /10 osób/	30,0	40,0	30,0	0	100,0%

Z tablicy wynika, że najmniej orientują się w zasadach nowej polityki mieszkaniowej respondenci pochodzący z miast małych do 10 tysięcy mieszkańców.

Następująca tablica zawiera ocenę warunków mieszkaniowych w poszczególnych typach miejscowości. Pozwala ona przypuszczać, że w miejscowościach mniejszych /do 10 tys. mieszkańców/ ludzie gorzej oceniają swoje warunki mieszkaniowe, niż w miejscowościach większych /ponad 10 tys. mieszkańców/.

Kategoria miejscowości	Ocena warunków mieszkaniowych				Nie do wytrzym.
	Dobre	Znośne	Złe		
miasto do 10 tys. mieszkańców, osiedle	16,8	40,8	31,8	10,6	100,0%
miasto 10-20 tys. mieszkańców	21,2	45,5	26,3	7,0	100,0%
miasto 20-100 tys. mieszkańców	18,9	41,6	25,1	14,4	100,0%
miasto ponad 100 tys. mieszkańców	21,9	38,2	28,0	11,9	100,0%
brak danych /10 osób/	10,0	60,0	30,0	-	100,0%

A zatem można przypuszczać, iż gorsza orientacja w zakresie nowej polityki mieszkaniowej w małych miasteczkach nie może być przypisana lepszym warunkom mieszkaniowym, istniejącym na omawianym terenie.

Dwie ostatnie tabele sugerują, iż budzenie inicjatywy mieszkaniowej w miejscowościach mniejszych przebiega znacznie gorzej niż w miejscowościach większych. Nic więc dziwnego, że właśnie tam najwięcej jest ludzi, którzy na pytanie poświęcone ocenie nowej polityki mieszkaniowej odpowiadają: "Nie mam zdania".

Pytanie powyższe sformułowane następująco:

"Dotychczas głównym organizatorem budownictwa mieszkaniowego było Państwo. Nowa polityka mieszkaniowa stwarza szerokie możliwości podjęcia inicjatywy w sprawach budownictwa mieszkaniowego również przez rady narodowe, organizacje zawodowe /Rady Zakładowe, Rady Robotnicze/, spółdzielnie mieszkaniowe oraz poszczególnych obywateli.

Czy uważa Pan/I/, że w ten sposób przyspieszy się rozwiązanie trudności mieszkaniowych w Polsce ?"

Uzyskano następujące odpowiedzi /podajemy je w związku z typem miejscowości/:

Kategoria miejscowości	Czy nowa polityka przyspieszy rozwiązanie trudności mieszkaniowych ?				Brak odpow.
	Tak	Nie	Nie mam zdania	Brak odpow.	
miasto do 10 tys. mieszkańców, osiedle	70,9	9,3	18,7	1,1	100,0%
miasto 10-20 tys. mieszkańców	74,1	14,1	11,8	0	100,0%
miasto 20-100 tys. mieszkańców	68,9	13,3	16,9	0,9	100,0%
miasto ponad 100 tys. mieszkańców	70,0	13,0	16,3	0,7	100,0%
brak danych /10 osób/	90,0	10,0	0	0	100,0%

Należy w tym miejscu podkreślić, iż znaczna większość obywateli /70,6 % respondentów/ pozytywnie ocenia zasadę nowej polityki mieszkaniowej. Wolno więc przypuszczać, iż bardziej wydajna akcja informacyjno-propagandowa może znacznie zwiększyć atrakcyjność tej polityki, a tym samym wzmóc oszczędzanie na mieszkaniu, pobudzić do określonych akcji organizacyjnych i produkcyjnych, wpłynąć na określone wykorzystywanie funduszu zakładowego.

2. Skala finansowego wkładu obywateli

W roku 1957 przyznano na budownictwo ze środków państwowych kredyty w wysokości 627,7 milionów złotych a dodatkowo zapotrzebowanie, jakie zgłoszono do rad narodowych wynosiło 1146 mil. złotych. W roku 1958 przyznano kredytów na 1130 mil. zł a zgłoszeń jest już na przeszło 2.770 mil. złotych.

Otóż za każdym tego rodzaju zapotrzebowaniem na kredyt służy minimum 15 % własnego wkładu. Tak więc możliwości wkładu własnego ludności można ocenić, nie licząc funduszu zakładowego, na przeszło 300 mil. złotych^{1/}.

Jest rzeczą ważną stwierdzenie, jak kształtuje się udział ludności w wydatkowaniu tych sum. Ilu i jacy ludzie oraz w jakim zakresie finansowym biorą lub mogą brać udział w mobilizowaniu indywidualnych wkładów na budownictwo mieszkaniowe. Mówiąc inaczej dla nowej polityki mieszkaniowej będzie bardzo istotne zdać sobie sprawę jakie środowiska chcą współuczestniczyć finansowo w budownictwie mieszkaniowym.

Aby uzyskać informacje potrzebne do wyjaśnienia wskazanych wyżej zagadnień w kwestionariuszu umieszczono następujące pytanie:

"Gdyby miał Pan/i/ możliwość uzyskania w szybkim czasie mieszkania własnym wysiłkiem finansowym, to jaką sumę mógłby Pan/i/ zgromadzić na ten cel w ciągu roku licząc od dnia dzisiejszego?"

1/ Dane oparte na wypowiedzi inż. Jerzego Bogusza z Wydziału Ekonomicznego KC PZPR /Życie Warszawy" z dnia 28.3.1958 r./

A oto odpowiedzi:

nie może zgromadzić	50,8 %	zapytanych
nie wie ile może zgromadzić	11,1 %	"
do 2000 zł	6,2 %	"
od 2000 zł do 5000 zł	10,4 %	"
od 5000 zł do 10000 zł	9,8 %	"
od 10000 zł do 20000 zł	4,7 %	"
od 20000 zł do 50000 zł	1,3 %	"
ponad 50000 zł	0,2 %	"
brak odpowiedzi	5,5 %	"
	<hr/>	
	100,0 %	

Jak wynika z powyższego zestawienia przeszło 50 % osób spośród badanych twierdzi, iż nie może w ciągu roku nie zaoszczędzić na mieszkanie.

Istotne będzie stwierdzić, kim są osoby, które nie deklarują żadnych możliwości oszczędzania i osoby, które przewidują, że zdołają zaoszczędzić różne sumy. Do jakich kategorii społecznych należą wszystkie te osoby i jakie opinie towarzyszą ich deklaracji.

Tabela poniższa ukazuje możliwości oszczędzania na mieszkaniu rysujące się w różnych kategoriach społeczno-zawodowych:

Możliwość oszczędności mieszkaniowych w różnych kategoriach społeczno - zawodowych

Grupa społeczno-zawodowa	Niżej 2 tys.	2-5 tys.	5-10 tys.	10-20 tys.	20-50 tys.	50 tys. i więcej	nie wiadomo	Brak danych	Brak danych
Robot. niewykwalifik.	64,8	4,4	5,7	6,2	1,8	0,9	13,6	2,6	100,0%
Robot. wykwalifik.	51,1	6,3	8,7	9,1	4,7	0,3	15,8	4,2	100,0%
Rzemieśln. drobni kupcy	35,0	5,6	9,0	14,0	8,4	5,6	15,4	7,0	100,0%
Pracownicy umi. słow.	50,3	7,1	12,7	9,4	4,5	0,5	9,0	6,2	100,0%
Wolne zawady	44,1	4,3	8,7	15,5	7,5	3,7	8,7	7,5	100,0%
Inne	57,2	9,5	9,5	-	-	-	14,3	9,5	100,0%
Brak danych/17086b/	70,5	5,9	5,9	-	-	5,9	11,8	-	100,0%

Przedstawione dane sugerują, iż kategorię, w której odsetek osób nie mających żadnych możliwości oszczędności na mieszkania jest zdecydowanie najwyższy - stanowią robotnicy niewykwalifikowani /aż 64,8 % spośród przebadanych robotników niewykwalifikowanych/.

Srednie szanse oszczędności mają robotnicy wykwalifikowani i pracownicy umysłowi /Prawie jednakowe/. Minimalne różnice wynikają zapewne tylko z faktu, iż odsetek robotników wykwalifikowanych, którzy nie potrafia określić sumy możliwej do oszczędzania jest około 7 % wyższy niż w grupie pracowników umysłowych.

Największe możliwości zmobilizowania pieniędzy na mieszkanie stwierdzone w dwóch następnych kategoriach: "Wolne zawody" oraz "rzemieślnicy i drobni kupcy", przy czym możliwości te są nieco większe wśród rzemieślników i drobnych kupców.

Ankietowa metoda badań nie może oczywiście zapewnić pełnej szczerości wypowiedzi. Wolno przypuszczać, iż zwłaszcza dwie kategorie - wolne zawody oraz rzemieślnicy, drobni kupcy - mogą mieć tendencję do podawania danych заниzonych.

Analiza problemu oszczędności dla uzyskania mieszkań w korelacji z typem miejsca zamieszkania pozwala na podkreślenie jeszcze jednego aspektu zagadnienia.

Sygnalizuje go podana niżej tabela. Możliwości oszczędności mieszkaniowych w różnych kategoriach miejscowości przedstawiają się następująco:

Kategoria	Nie	Do	2-5	5-10	10-20	20-50	ponad	nie	brak	
miejscow.	2 tys	tys.	tys.	tys.	tys.	tys.	50tys	wiem	odpow:	
miasto do 20tys mies:	49,2	6,1	7,8	7,8	7,0	2,2	0,3	14,3	5,3	100 %
osiedle miasto										
10-20 tys. mieszkańc.	57,6	5,1	7,5	8,2	3,9	0,8	-	12,2	4,7	100 %
miasto 20-100 tys.	51,4	7,3	11,0	10,0	5,3	1,4	0,2	8,9	4,5	100 %
miasto ponad 100 tys.	49,3	6,0	12,4	11,0	3,3	1,0	0,1	10,5	6,4	100 %
brak danych	30,0	-	10,0	20,0	10,0	-	-	20,0	10,0	100 %
/10 osób/										

Analiza powyższej tablicy pozwala przypuszczać, iż kategorię najgorzej sytuowaną pod względem możliwości oszczędzenia, stanowią mieszkańcy małych miast /10 - 20 tysięcy mieszkańców/. Natomiast zaskakujące podobieństwo wykazują dwie kategorie skrajne: mieszkańcy miasteczek i osiedli oraz mieszkańcy miast ponad 100 tys. mieszkańców. Różnica polega tylko na tym iż wśród mieszkańców miasteczek i osiedli znacznie wyższy jest odsetek osób, które mogą zgromadzić więcej niż 10 tysięcy zł.

Można przypuszczać iż zanalizowane tu dane ukazujące istnienie w miasteczkach i osiedlach ludzi dysponujących wcale nie małymi możliwościami finansowymi sygnalizują społeczny rezultat wcale nie najkorzystniejszy procesów ekonomicznych. Mamy na myśli kształtowanie się tych środowisk, które powstały jako rezultat błędów naszego handlu i niedostatków naszego przemysłu. W małych miasteczkach dokonuje się często

przechwytywanie wymiany między wsią i miastem. Tam także realizuje się owa "mikroprodukcja", która nadrabia niedostatki społecznej produkcji. W domkach w ogródkach kwitnie produkcja pokatna, zdecentralizowana - tzw. budylerze, zamieszkujący okolice wielkich miast, zbijają fortuny na nowalijkach, żywej hodowli, owocach, warzywach itp.

Warto jeszcze zastanowić się, czy i w jakim stopniu występuje zależność pomiędzy wiekiem odpowiadających a deklaruowaną możliwością zgromadzenia pieniędzy na mieszkanie.

Możliwości zeoszczędzania określonej sumy na mieszkanie w ciągu roku według kategorii wieku przedstawiają się następująco:

Wiek	Możliwości oszczędzania na mieszkanie									
	nie	do 2 tys.	2-5 tys.	5-10 tys.	10-20 tys.	20-50 tys.	Ponad 50 tys.	nie wiem	Brak odp.	
18 - 24	48,1	6,0	13,0	10,1	3,2	0,6	0	14,9	4,1	100 %
25 - 29	47,3	6,1	10,3	14,1	6,1	1,9	0	10,7	4,5	100 %
30 - 39	48,7	7,7	10,8	11,4	5,3	0,8	0,3	9,7	5,3	100 %
40 - 49	51,8	6,2	10,6	8,2	5,4	1,4	0,3	11,0	5,1	100 %
50 i ponad	55,7	5,1	8,4	6,9	3,8	1,7	0,2	10,1	8,1	100 %
brak dan. /2 osób/	50,0	0,0	0,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100 %

Z powyższej tabeli wynika, że wśród zbadanych ludzi młodych /grupa wieku 18 - 29 lat/, a zwłaszcza grupe 25 - 29 lat/ najrzadziej spotyka się ludzi nie deklarujących żadnej sumy pieniędzy.

Analiza deklarowanych wkładów finansowych ze względu na zróżnicowanie regionalne wykazuje brak uderzających różnic.

Mówi o tym poniższa tablica:

Województwo	Możliwości oszczędzenia na mieszkaniu								
	Nie	Do	2-5	5-10	10/20	20-50	Ponad	Nie	Brak
	2 tys.	tys.	tys.	tys.	tys.	tys.	50tys.	wiem	odp.
Białostockie	46	8	15	8	3	-	3	15	2=100
Bydgoskie	59	7	11	10	1	1	-	9	2=100
Gdańskie	43	10	15	16	2	-	-	10	4=100
Katowickie	44	6	10	10	8	4	-	14	7=100
Kieleckie	44	5	15	10	5	2	-	14	5=100
Koszalińskie	54	10	8	5	10	-	-	10	3=100
Krakowskie	54	5	7	10	5	-	1	9	9=100
Lubelskie	52	5	14	18	2	-	-	9	-=100
Łódź m.	47	6	11	10	5	1	-	13	7=100
Łódzkie	57	3	10	7	8	2	-	5	8=100
Olsztyńskie	54	8	8	3	8	3	-	16	-=100
Opolskie	69	7	2	9	2	2	-	16	-=100
Poznańskie	54	6	10	8	2	1	-	11	8=100
Rzeszowskie	49	12	12	7	2	2	-	14	2=100
Szczecińskie	56	10	6	2	2	-	-	14	10=100
m. Warszawa	39	6	17	13	3	3	-	10	9=100
Warszawskie	46	5	10	16	8	4	-	5	6=100
Wrocławskie	63	3	5	11	4	1	-	11	2=100
Zielonogórskie	70	7	10	2	-	2	-	2	7=100

3. Możliwości i potrzeby

Rozpatrzmy teraz deklarowane możliwości władz finansowych na tle zagadnienia zaspokojenia potrzeby mieszkaniowej.

Możliwości zgromadzenia pewnej sumy na konkretny cel zależą niewątpliwie od budżetu rodziny. Nie mamy jednak prawa sądzić, czy i w jakim stopniu zależność ta jest decydująca. Należy wziąć jeszcze raz pod uwagę stopień zainteresowania odpowiadającego w uzyskaniu lepszego mieszkania. Osoby, dla których mieszkanie stanowi podstawowy problem życiowy z pewnością zdolne są do większej mobilizacji środków finansowych, połączonej z rezygnacją z zaspokojenia innych, również istotnych potrzeb, a niekiedy z decyzją zaciągnięcia długofalowych pożyczek lub sprzedaży posiadanych przedmiotów, które w hierarchii potrzeb rodziny zajmują dalsze miejsce niż mieszkanie.

Warto więc zbadać jaka istnieje w naszym społeczeństwie zależność między podanymi poprzednio subiektywnymi ocenami warunków mieszkaniowych a gotowością do mobilizacji zasobów pieniężnych celem uzyskania mieszkania.

Deklarowane możliwości zaoszczędzenia określonej sumy w ciągu roku na mieszkanie w związku z oceną własnych warunków mieszkaniowych przedstawiają się następująco:

Deklarowana suma	Ocena warunków mieszkaniowych			
	Dobre	Znośne	Złe	Nie do wytrzym.
Nie	43	50	55	59
Do 2 tys.	5	7	6	5
2 - 5 tys.	11	9	11	13
5 - 10 tys.	7	10	11	12
10 - 20 tys.	5	4	5	5
20 - 50 tys.	1	1	2	-
50 i ponad	0	0	0	0
Nie wiem	13	14	9	6
Brak odpowiedzi	15	5	1	0

Okazuje się, że procent ludzi nie mogących nie odłożyć na mieszkanie jest największy w grupie osób określających swoje warunki mieszkaniowe jako "nie do wytrzymania". Im bardziej pozytywna ocena własnych warunków mieszkaniowych tym rzadziej spotyka się w badanych grupach stwierdzenie: "Nie mógłbym zebrać żadnej sumy". Wśród ludzi określających swoje warunki mieszkaniowe jako dobre jedynie 43 % ludzi nie deklaruje wkładu pieniężnego, wśród ludzi określających swoje warunki jako znośne - 50 %, wśród ludzi odpowiadających : "złe" - 55 %,

a wśród ludzi określających swoje warunki mieszkaniowe warunkami "nie do wytrzymania" - aż 59 % nie deklaruje żadnego wkładu pieniężnego.

Wymowa powyższych danych, z których wynika, że czym gorsze warunki mieszkaniowe tym jednocześnie mniejsza możliwość własnych wkładów pieniężnych na mieszkanie, potwierdzają liczby w rubrykach "nie wiem" i "brak odpowiedzi". Podczas, gdy w grupie osób oceniających własne warunki mieszkaniowe jako "dobre" aż 28 % na pytanie dotyczące wkładu finansowego odpowiada "nie wiem" lub nie udziela odpowiedzi - to w grupie mówiących o warunkach "nie do wytrzymania" - jedynie 6 %.

Dane te świadczą wyraźnie, że wśród zbadanych przemyślenie tej sprawy jest tym pekniejsze im gorsze są ich warunki mieszkaniowe.

Powyższe analiza sugeruje, iż stworzenie możliwości indywidualnej inicjatywy finansowej nie może obecnie stanowić źródło nadziei, dla dużej części ludzi znajdujących się w najgorszych warunkach mieszkaniowych. Interesować ich będzie znacznie bardziej pomoc z zakładu pracy i odpowiedni rozdział mieszkań.

Warto także odpowiedzieć sobie na pytanie, jak oceniają swoją sytuację mieszkaniową poszczególne kategorie zbadanych i jaka wśród osób należących do tych kategorii istnieje zależność między sytuacją mieszkaniową a gotowością do oszczędzenia.

Poniższa tabela daje oceny warunków zamieszkania w poszczególnych kategoriach społeczno-zawodowych.

Grupa społeczno-zawodowa	Dobre	Znośne	Nie do wytrzym.	%
Robotnicy niewykwalifikowani	13,2	33,9	52,2	20,7
Robotnicy wykwalifikowani	15,5	40,8	31,5	12,4
Rzemieslnicy, drobni kupcy	24,4	39,9	23,8	11,9
Pracownicy umysłowi	21,4	45,0	26,3	9,3
Wolne zawody	24,2	39,8	27,3	8,7
Inni	23,8	57,1	19,1	
Brak danych/17 os./	29,4	17,7	29,4	23,5

Okazuje się, iż najgorzej oceniają swoją sytuację mieszkaniową robotnicy niewykwalifikowani, którzy jak o tym świadczą przytoczone wyżej tablice jednocześnie mają naj-
mniejszych możliwości mobilizacji gotówki na mieszkanie.

Następna w kolejności kategorii pod względem oceny warunków mieszkaniowych, stanowią robotnicy wykwalifikowani, a potem pracownicy umysłowi.

Najlepiej spośród wszystkich kategorii społeczno-zawodowych oceniają swoją sytuację mieszkaniową wolne zawody oraz rzemieślnicy i drobni kupcy /oceny prawie jednokowe/.

Równocześnie właśnie te grupy respondentów dysponują największymi możliwościami finansowymi.

Pracownicy umysłowi, jak już wspomniano oceniają swoje warunki mieszkaniowe znacznie gorzej niż inne grupy /poza robotnikami niewykwalifikowanymi i wykwalifikowanymi/.

Równocześnie ich możliwości w zakresie rozwiązania problemów mieszkaniowych są znacznie mniejsze niż możliwości innych grup.

Robotnicy mogą wieść swoje nadzieje z funduszem zakładowym i z budownictwem przyzakładowym. Inne grupy dysponują pewnymi możliwościami finansowymi. Wydaje się, że pracownicy umysłowi w znacznie mniejszym stopniu mogą liczyć na tego rodzaju możliwości.

Wskażana wyżej sytuacja pracowników umysłowych znalazła wyraz w odpowiedziach na pytanie dotyczące oczekiwanych sposobów uzyskania mieszkania. Uzyskano następujące odpowiedzi usystematyzowane ze względu na przynależność respondenta do grupy społeczno-zawodowej:

Grupa społeczno-zawodowa	Przewidywane źródło uzyskania mieszkania	1	2	3	4	5	6	Brak danych
Robotnicy niewykwalif.		26,0	3,1	7,9	3,1	7,5	5,7	48,7 = 100%
Robotnicy wykwalifik.		16,8	6,4	11,4	4,1	10,4	3,4	47,5 = 100%
Rzemieślnicy drobni kupy		15,4	2,8	5,6	6,3	15,4	9,8	44,7 = 100%
Pracownicy umysłowi		11,8	9,0	5,9	7,5	6,9	9,0	49,9 = 100%
Wolne zawody		8,7	6,2	4,3	6,2	10,6	9,9	54,1 = 100%
Inne		9,5	9,5	4,8	4,8			71,4 = 100%
Brak danych		11,8	11,8					76,4 = 100%
/17 osób/								

x/ Wyszczególnienie w ankiecie możliwości uzyskania mieszkania:

1. Przydział z rezerwy narodowej
2. Przydział z miejsca pracy z racji pełnionych funkcji zawodowych
3. Przydział mieszkania w domu wybudowanym przez zakład
4. Udział w spółdzielni mieszkaniowej nie związanej z zakładem pracy
5. Budowa indywidualnego domku
6. Inne

Analiza powyższej tablicy sugeruje, iż pracownicy umysłowi mają w porównaniu z robotnikami wyraźnie mniejsze możliwości uzyskania mieszkania poprzez przydział mieszkania w domu wybudowanym przez zakład pracy. Równocześnie okazuje się, iż wśród respondentów - pracowników umysłowych istnieje znacznie mniejsza ilość osób, projektujących budowę domu jednorodzinnego, niż wśród rzemieślników, drobnych kupców i ludzi wolnych zawodów oraz robotników wykwalifikowanych.

Przytoczona wyżej tablica wykazuje, iż robotnicy wykwalifikowani, którzy deklarują również niskie wkłady finansowe, jak pracownicy umysłowi, mają znacznie większe możliwości w zakresie budowania domków jednorodzinnych. Wchodzą tu przypuszczalnie w grę jakieś możliwości pozafinansowe.

Dane zawarte w omawianej tablicy wykazują ponadto, że zarówno robotnicy wykwalifikowani jak i wszystkie inne grupy społeczno-zawodowe liczą przede wszystkim na przydział mieszkania z rady narodowej. Dotyczy to głównie tych, wśród których najczęściej spotyka się określenie swoich warunków mieszkaniowych jako warunków "nie do wytrzymania". Dotyczy to głównie robotników niewykwalifikowanych.

Stwierdziliśmy już, że ludzie młodzi stanowią dominujący czynnik w rozpoczynającym się społecznym oszczędzaniu, związanym z potrzebami mieszkaniowymi. Dotyczy to szczególnie grupy wieku 25 - 29.

Okazuje się, iż właśnie ta grupa wieku stanowi grupę osób najbardziej niezadowolonych z własnych warunków mieszkaniowych.

Mówi o tym następująca tablica:

Grupa wieku	Ocena warunków mieszkaniowych				= 100 %
	Dobre	Znośne	Złe	Nie do wytrzym:	
18 - 24	16,1	44,6	27,6	11,7	= 100 %
25 - 29	15,6	35,1	30,2	19,1	= 100 %
30 - 39	21,9	39,2	27,2	11,7	= 100 %
40 - 49	21,2	42,2	27,5	9,1	= 100 %
50 i ponad	22,3	41,3	27,6	8,8	= 100 %
brak danych /2 osoby/	50,0	50,0	-	-	= 100 %

Ocena warunków mieszkaniowych w rozsiwie regionalnym przedstawia się następująco:

Województwo	Ocena warunków mieszkaniowych				= 100 %
	Dobre	Znośne	Złe	nie do wytrzym.	
Białostockie	28	39	31	2	= 100 %
Bydgoskie	14	35	39	12	= 100 %
Gdańskie	18	41	28	13	= 100 %
Katowickie	23	37	22	8	= 100 %
Kieleckie	17	41	27	15	= 100 %
Koszalińskie	20	44	26	10	= 100 %
Krakowskie	22	32	34	12	= 100 %
Lubelskie	13	48	32	7	= 100 %
m. Łódź	28	29	32	11	= 100 %
Łódzkie	17	43	17	23	= 100 %
Olsztyńskie	18	48	21	13	= 100 %
Opolskie	30	43	20	7	= 100 %
Poznańskie	13	41	33	13	= 100 %
Rzeszowskie	7	47	35	11	= 100 %
Szczecińskie	27	44	21	8	= 100 %
m. Warszawa	16	36	30	18	= 100 %
Warszawskie	12	47	27	14	= 100 %
Wrocławskie	26	42	23	9	= 100 %
Zielonogórskie	19	42	34	5	= 100 %

Analiza powyższych ocen i regionalnie określonych możliwości finansowych, związanych z zagadnieniem mieszkania, nie wykazuje wyraźnych zależności.

Ocena warunków mieszkaniowych w miejscowościach różnych kategorii wykazuje natomiast, że najlepsze warunki mieszkaniowe mają według swego zdania - osoby zamieszkujące miasta o liczbie ludności 10 - 20 tysięcy, natomiast najgorsze - mieszkańcy miasteczek i osiedli.

Dane te w zestawieniu z innymi tablicami dają obraz interesującej zależności.

Osoby zamieszkujące w różnych typach miejscowości deklarują możliwość mobilizacji pieniędzy tym większą, im gorzej dana kategoria ocenia swoje warunki mieszkaniowe.

Wyżej zamieszczone dane, są to liczby charakteryzujące ludzkie potrzeby i możliwości na podstawie zgromadzonego systematycznie materiału ankietowego. Aby odpowiedzieć dokładniej, jakie zjawiska społeczne kryją się za tymi liczbami, trzeba by, rzecz jasna przeprowadzić bardziej wnikliwe badania naukowe.

4. Ocena zasady kaucji

Jednym z ważnych elementów nowej polityki mieszkaniowej związanych z jej aspektem finansowym, jest zasada kaucji.

Chodzi tu o pobudzenie bardziej społecznego stosunku do urzędów mieszkaniowych, oraz o uzyskanie dodatkowych funduszy na konserwacje mieszkań. Społeczne poparcie zasady kaucji niewątpliwie bardzo znacznie ułatwia jej realizowanie.

Sprawie tej poświęcono następujące pytania:
"Ludzie otrzymujący obecnie mieszkania z Rady Narodowej wpłacać będą zwrotną kaucję w wysokości 2 miesięcznego uoposażenia. Kaucję zwracać się będzie wtedy, kiedy lokator się wyprowadzi, potrącając z niej koszty naprawy szkód spowodowanych przez właściciela kaucji.

Czy zdaniem Pana/i/ wprowadzenie zasady kaucji spowoduje, że lokatorzy, którzy dotąd nie szanowali mieszkań

przestaną bieżmyślnie niszczyć kosztowne urządzenia mieszkalniowe?"

Uzyskano następujące wyniki:

Odpowiedzi x/		Brak odpowiedzi	
1	2	3	4
49,2	35,1	6,5	7,9
			1,3 = 100%

x/ Oznaczenie odpowiedzi:

1. będą znacznie więcej szanować
2. będą trochę więcej szanować
3. nie będą szanować
4. nie mam zdania

W rozbiórce na grupy społeczno-zawodowe i grupy wykształcenia zarządka komisji uzyskuje następujące grupy opinii:

Grupa społeczno-zawodowa	Odpowiedzi x/				Brak odpowiedzi	
	1	2	3	4		
Robotnicy niewykwalifikowani	56,0	25,1	4,4	11,0	3,5	=100%
Robotnicy wykwalifikowani	54,9	29,3	6,1	9,1	0,6	=100%
Rzemieslnicy drobnokupcy	50,5	30,1	7,7	9,8	2,1	=100%
Pracownicy umysłowi	45,9	39,4	6,9	6,9	0,9	=100%
Wolne zawody	47,2	38,5	7,5	5,6	1,2	=100%
Inne	52,4	38,5	4,8	-	4,8	=100%
Brak danych /17 osób/	41,2	47,0	0,0	11,8	0,0	=100%

Grupa wykształcenia	Odpowiedzi x/				Brak odpowiedzi	
	1	2	3	4		
Nie ukończone podstawowe	54,6	23,8	5,4	11,4	4,8	=100%
Podstawowe	52,5	31,7	5,8	8,9	1,1	=100%
Nie ukończone średnie	53,8	30,6	5,2	9,4	1,0	=100%
Średnie	49,6	27,5	5,3	6,8	0,8	=100%
Nie ukończone wyższe	58,9	45,2	8,8	5,3	1,8	=100%
Wyższe	37,2	45,9	11,7	4,8	0,4	=100%
Brak danych /1 osoba/	-	100,0	-	-	-	=100%

x/ Oznaczenie odpowiedzi:

1. będą znacznie więcej szanować
2. będą trochę więcej szanować
3. nie będą szanować
4. nie mam zdania

Okazuje się, że robotnicy pozytywniej oceniają zasadę kaucji niż inne grupy społeczno-zawodowe. Ponadto stwierdzić można, iż im wyższy szczebel wykształcenia, tym mniej krajowych ocen pozytywnych, a tym więcej umiarkowanych ocen pozytywnych. Interpretacja tego zjawiska wykracza poza cele niniejszego opracowania. Można jedynie stwierdzić, iż na ogół w społeczeństwie, a szczególnie wśród robotników, docenia się znaczenie kaucji dla sprawy lepszej konserwacji mieszkań.

5. Hierarchia potrzeb społecznych

Niewątpliwie doniosły wpływ na mieszkaniowe inicjatywy indywidualne i zespołowe oraz na stosunek do zasad nowej polityki mieszkaniowej, ma ważność społeczną, jaką opinia publiczna przypisuje zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych. Chcąc badać to zagadnienie umieszczono w kwestionariuszu następujące pytanie:

"Budżet państwowy nie może obecnie zaspokoić wszystkich pilnych potrzeb społecznych. Gdyby miał Pan/i/ zdecydować o kolejności zaspokojenia potrzeb społecznych czy uznałby Pan/i/ budownictwo mieszkaniowe za najważniejszą potrzebę społeczną, którą należy w pierwszej kolejności zaspokoić czy też sądzi Pan/i/, że istnieją inne potrzeby również ważne lub ważniejsze?"

Uzyskano następujące wyniki:

Pilność potrzeb.	Odpowiedzi x/		Brak odpowiedzi	+ 100 %
	1	2		
	49,9	49,2	0,9	

Tak więc potrzeba mieszkaniowa zajmuje w opinii naszego społeczeństwa dość wysoki szczebel potrzeb społecznych, a do jej rozwiązania społeczeństwo przywiązuje dużą wagę.

Rozpatrzmy sygnalizowane wyżej opinie z punktu widzenia rozbicia na grupę społeczno-zawodową:

x/ Oznaczenie odpowiedzi:

1. budownictwo mieszkaniowe jest najważniejsze.
2. budownictwo mieszkaniowe jest również ważne, jak inne potrzeby społeczne

Grupa społeczno-zawodowa	Odpowiedzi x/		Brak odpowiedzi	
	1	2		
Robotnicy nie wykwalifikowani	59,5	40,1	0,4	= 100 %
Robotnicy wykwalifikowani	54,5	45,5	0,0	= 100 %
Rzemieslnicy drobni kupcy	50,3	47,6	2,1	= 100 %
Pracownicy umysłowi	46,4	52,5	1,1	= 100 %
Wolne zawody	46,0	53,4	0,6	= 100 %
Inne	52,4	42,8	4,8	= 100 %
Brak danych /17 osób/	58,8	41,2	0,0	= 100 %

Tablica ta wykazuje, iż robotnicy najczęściej oceniają potrzebę mieszkaniową jako pierwszą w hierarchii potrzeb społecznych.

Potwierdza to także poniższa tablica uwzględniająca grupy wykształcenia.

Wykształcenie	Odpowiedzi x/		Brak odpowiedzi	
	1	2		
Nie ukończone podstawowe	64,3	35,1	0,6	= 100 %
Podstawowe	53,6	45,5	0,9	= 100 %
Nie ukończone średnie	54,5	44,5	1,0	= 100 %
Średnie	44,3	54,9	0,8	= 100 %
Nie ukończone wyższe	42,5	56,6	0,9	= 100 %
Wyższe	47,2	51,5	1,3	= 100 %
Brak danych /1 osoba/	100,0			= 100 %

x/ 1. budownictwo mieszkaniowe jest najważniejsze
 2. budownictwo mieszkaniowe jest również ważne jak inne potrzeby społeczne

Odpowiedzi w związku z grupami wieku wyglądają następująco:

Grupa wieku	Odpowiedzi x/		Brak odpowiedzi	= 100 %
	1	2		
18 - 24	44,3	55,4	0,3	= 100 %
25 - 29	50,4	48,5	1,1	= 100 %
30 - 39	48,9	50,5	1,6	= 100 %
40 - 49	49,8	48,2	2,0	= 100 %
50 i ponad	54,2	45,2	0,6	= 100 %
Brak danych /2 osoby/	50,0	50,0	-	= 100 %

Tablica ta wykazuje, że ludzie młodzi z grupy wieku 25 - 29 lat szczególnie wysoko oceniają znaczenie zaspokojenia potrzeby mieszkaniowej. Potwierdza to też jeszcze szczególnie silne zaangażowanie się tej grupy wieku w problematykę mieszkaniową.

Przedstawione tablice w pełni potwierdzają tezę o wysokiej randze jaką problemowi mieszkaniowemu przypisuje opinia publiczna. Problem mieszkaniowy nurtuje szerokie masy naszego społeczeństwa, a szczególnie klasę robotniczą i ludzi młodych. Właśnie te kategorie osób oczekują szczególnie niecierpliwie na stworzenie szerokiej możliwości rozwiązania powszechnych w takich środowiskach, "bólaczków mieszkaniowych".

x/ Oznaczenie odpowiedzi:

- 1/ budownictwo mieszkaniowe jest najważniejsze,
- 2/ budownictwo mieszkaniowe jest równie ważne jak inne potrzeby społeczne.